

Sisäministeriölle
11.3.2024

Asia: VN/23086/2023 Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Pakolaisneuvonta ry:n lausunto

Pakolaisneuvonta kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi.

Luonnoksessa ehdotetaan asumisaikaa nostettavaksi viidestä vuodesta kahdeksaan vuoteen. Ehdotuksen mukaan asumisaikaan hyväksyttäisiin jatkossa vain oleskeluluvalla tapahtunut oleskelu. Kansainvälistä suojelua saavien asemaa ehdotetaan heikennettäväksi merkittävästi ja selkeästi eniten myös suhteessa muihin hakijoihin. Ehdotuksella poistettaisiin kansainvälistä suojelua saavien osalta laissa olevat helpotukset. Kansalaisuudettoman, Suomen kansalaisen puolison, kielitaitoedellytyksen täyttävän hakijan ja 15-vuotta täyttäneen lapsen osalta asumisaikaa nostettaisiin yhdellä vuodella neljästä viiteen vuoteen. Jatkossa jos katsottaisiin, että asumisajasta poikkeamiseen olisi erittäin painavia syitä, asumisaika nostettaisiin vuodella eli kahdesta vuodesta kolmeen vuoteen. Kaikkien muiden osalta ehdotetaan tiukennuksia paitsi Suomen edustuston työntekijän puolisolle ehdotettu poikkeamisperuste, jonka mukaan heiltä edellytettäisiin vain kahden vuoden asumisaikaa.

Lyhyen lausuntoajan takia lausunnossa keskitytään luonnoksen ehdotuksiin, joilla rajoitetaan perusteettomasti pakolaisten ja muiden kansainvälistä suojelua saavien sekä kansalaisuudettomien eli yhteiskunnassa heikommassa asemassa olevien oikeuksia ja asemaa. Ehdotukset lisäävät eriarvoisuutta vaikeuttamalla ja hidastamalla kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ulkomaalaisten mahdollisuutta kansalaisuuden saamiseen.

Luonnoksessa ei tuoda esiin mitään tarvetta tai perustetta asumisajan merkittävälle pidentämiselle eikä sille, miksi kansainvälistä suojelua saavien asemaa heikennetään ja millä perusteella laista poistetaan Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimusvelvoitteisiin perustuvat erityissäännökset ja helpotukset. Ehdotetut lainmuutokset eivät perustu mihinkään selvitykseen eikä ehdotuksesta käy ilmi mitään todellista tarvetta eikä perustetta ehdotettujen rajoitusten tekemiselle eikä kiireellisyydelle. Ehdotusta, sen tavoitteita ja sen kiireellisyyttä perustellaan yksinomaan hallitusohjelmalla ja sen kirjauksilla, mikä ei yksinään ole riittävä peruste.

1 Yleistä

Viitaten myös voimassa olevan kansalaisuuslain esitöihin, niin kansalaisuuden saamisella on merkitystä paitsi yksilön oikeusasemaan oleellisesti vaikuttavana tapahtumana, niin myös osana henkilön kotoutumisprosessin tukemista. Kansalaisena ulkomaalainen hyväksytään yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi tähän liittyvine oikeuksineen ja velvollisuuksineen. (HE 80/2010). Kansalaisuuden merkitys korostuu kansainvälistä

suojelua saavien ja kansalaisuudettomien sekä muiden haavoittuvassa asemassa olevien hakijoiden kohdalla.

Kansalaisuuslain tarkoituksena on säännellä Suomen kansalaisuuden saaminen ja menettäminen ottaen huomioon sekä yksityishenkilön että valtion etu. Lisäksi sen tarkoituksena on estää ja vähentää kansalaisuudettomuutta sekä toteuttaa ja edistää hyvän hallinnon ja oikeusturvan periaatteita kansalaisuuteen liittyvien asioiden käsittelyssä ja päätöksenteossa. Suomi tarvitsee myös pysyvämpää maahanmuuttoa, minkä osalta nyt lausunnolla olevat yksinomaan hallitusohjelmakirjauksiin perustuvat hätiköiden valmistellut lainmuutosehdotukset sisältävät täysin päinvastaisen viestin ja tekevät Suomen entistä vähemmän houkuttelevaksi maaksi maahanmuuttajille. Luonnoksessa nämä seikat eli lain tarkoitus ja yhteiskunnan etu käytännössä sivuutetaan.

Ehdotuksessa poistetaan kansainvälistä suojelua saavien osalta laissa olevat helpotukset. Ehdotuksen mukaan jatkossa myöskään hakijan ikä, terveydentila tai muu näihin verrattava syy ei olisi enää peruste hyväksyä ilman lupaa oleskeltua aikaa mukaan asumisaikaan. Luonnoksessa sivuutetaan käytännössä täysin, että nykyisten poikkeusten taustalla on kansainväliset sopimukset, joihin Suomi on sitoutunut ja joissa edellytetään helpotettavan tiettyjen ryhmien kansalaisuuden saamista. Ehdotuksessa sivuutetaan myös ne perustellut syyt, miksi laissa on mahdollisuus ottaa huomioon kansainvälistä suojelua saaneiden kohdalla myös hakemusaika ja muiden haavoittuvassa asemassa olevien kohdalla myös poikkeuksellisesti oleskelu ilman oleskelupaa.

Luonnoksen mukaan ehdotuksen tavoite on tiukentaa kansalaistamisen edellytyksiä hallitusohjelman mukaisesti. Ehdotuksessa tulee esiin hallitusohjelman tavoite vaikeuttaa erityisesti kansainvälisen suojelun tarpeessa olevien, myös pakolaisaseman saaneiden ihmisten asemaa ja oikeuksia. Erityisesti kansainvälisen suojelun tarpeessa olevien ja kansallisuudettomien henkilöiden kohdalla ehdotettujen asumisaikaa koskevien tiukennusten vaikutus kotoutumiseen on väistämättä negatiivinen ja merkittävä. Luonnoksessa sivuutetaan se, että kansalaisuuden saamisella on usein korostunut merkitys haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille, myös kotoutumista edistävänä tekijänä.

Ehdotetuille muutoksille ei esitetä mitään tosiasiallista tarvetta eikä perusteita. Luonnoksesta ei myöskään selviä miten nyt esitetyt ehdotukset mitenkään edistäisivät tai edes liittyisivät lainmuutokselle esitettyyn tarkoitukseen eli onnistuneen kotoutumisen korostamiseen kansalaisuuden saamisen edellytyksenä tai turvallisuusnäkökohtien huomioimisen mahdollistamiseen entistä paremmin.

Ehdotuksessa onnistunut kotoutuminen ei kuitenkaan tule mitenkään esiin. Kotoutumisen osoittaminen ei esimerkiksi kansainvälistä suojelua saaneen kohdalla lyhennä asumisaikaa eikä ehdotuksella myöskään edesauteta kotoutumista, vaan päinvastoin. Käytännössä kansainvälistä suojelua saavien kohdalla kotoutumista edistettäisiin sillä, että kansainvälisen suojelun tarpeessa olevat henkilöt tunnistettaisiin viipymättä, kielikurssien ja työnteko-oikeuden kautta hakijoiden kotoutumista edistettäisiin jo turvapaikkamenettelyn aikana ja kansalaisuuden saamista nopeutettaisiin. Käytännössä nykyinen hallitus lukuisissa vireillä olevissa hallitusohjelmakirjauksia toteuttavissa hankkeissaan kaikin mahdollisin keinoin vaikeuttaa kansainvälisen suojelun tarpeessa olevien ihmisten asemaa, oikeuksia ja näiden kautta myös kotoutumista.

Luonnoksen väite, että ehdotetut pidemmät asumisajat mahdollistaisivat turvallisuuteen liittyvien riskien huomioimista entistä paremmin kuin nykyiset asumisajat eivät perustu käytännössä mihinkään. Luonnoksesta ei selviä miten se, että viranomaisilla olisi neljän tai viiden vuoden sijaan vähintään kahdeksan vuotta aikaa suomalaisissa järjestelmissä arvioida hakijoita, edistäisi lainmuutokselle esitettyä tarkoitusta. Ehdotuksesta ei myöskään mitenkään ilmene, että nykyiset asumisajat, eli se että ihminen on lähtökohtaisesti vähintään neljä vuotta viranomaisten järjestelmissä, olisivat aiheuttaneet turvallisuusongelmia, joita ehdotettu luonnos poistaisi.

Luonnoksessa ei ole huomioitu kansainvälistä suojelua saaneiden erityistilannetta ja haavoittuvuutta kansainvälisten velvoitteiden edellyttämällä tavalla. Luonnoksessa ei ole myöskään esitetty perustetta asumisaikaa koskevien tiukennusten toteuttamiselle kiireellisesti ja ennen muita hallitusohjelmaan kirjattuja kansalaistamisen edellytyksen tiukentamista koskevia hankkeita. Kansalaisuuden saamisen edellytyksiä eli asumisaikaa koskevat muutokset tulisi arvioida ja toteuttaa yhdessä muiden edellytysten, erityisesti selvitetyn henkilöllisyyden arvioinnin sekä kielitaitoedellytyksen kanssa. Hakijoiden oikeuksiin vaikuttavat ja erityisesti kansainvälistä suojelua saavien oikeuksia merkittävästi rajoittavat muutosehdotukset tulee arvioida ja toteuttaa samanaikaisesti, jolloin myös mahdollistetaan laadukkaan ja asianmukaisen lainvalmistelun edellytyksenä oleva yhteisvaikutusten arviointi.

Pakolaisneuvonta vastustaa luonnoksessa ehdotettuja asumisajan huomattavaa pidentämistä ja kansainvälistä suojelua saavien asumisaikaa koskevien erityissännösten poistamista.

Luonnoksessa ei ole esitetty mitään asianmukaisen lainvalmistelun edellyttämiä perusteita, erityisesti ottaen huomioon, että ehdotus sisältää merkittäviä kiristyksiä Suomen kansalaisuuden saamisen edellytyksiin.

Pakolaisneuvonta katsoo lisäksi, että asumisaikaa koskevia lainmuutostarpeita ei tule arvioida erikseen, vaan yhdessä muiden kansalaisuuden edellytyksiä koskevien hallitusohjelma mukaisissa hankkeissa valmisteltavien esitysten kanssa, myös asianmukaisen yhteisvaikutusten arvioinnin turvaamiseksi.

Ehdotus tulee vähintään palauttaa jatkovalmisteluun asianmukaisen ja huolellisen lainvalmistelun turvaamiseksi, mukaan lukien asianmukainen kuuleminen sekä vaikutusarviointi.

2 Kansainvälistä suojelua saavien asumisaika

Voimassa olevan kansalaisuuslain mukaan kansainvälistä suojelua saaneiden kohdalla asumisaika lasketaan sen hakemuksen tekemisestä, jonka perusteella suojeluasema myönnetään (14 §:n 1 momentin 3 kohta). Lisäksi kansalaisuuslain 20 §:n mukaan kansalaisuus voidaan myöntää neljän vuoden eli vuoden tavallista lyhyemmän asumisajan perusteella kansainvälistä suojelua saavalle tai kansalaisuudettomalle henkilölle. Tämän lisäksi lainkohdan mukaan tällaisen henkilön kansalaisuushakemus käsitellään kiireellisenä.

Luonnoksessa nämä molemmat kansainvälistä suojelua saavien erityistilanteen takia säädetyt lainkohdat ehdotetaan poistettaviksi. Luonnoksessa muutosehdotukselle ei

esitetä käytännössä mitään muuta perustetta kuin se, että asiasta on tehty poliittinen hallitusohjelmakirjaus.

Hallituksen esityksen (HE 235/2002 vp, s. 47) mukaan kansalaisuuslain 20 §:n tarkoituksena on mahdollistaa positiivinen erityiskohtelu muiden hakijoiden kansalaisuusasemaan verrattuna heikommassa asemassa oleville.

Luonnoksessa sivuutetaan myös pakolaisoikeuden keskeinen periaate, jonka mukaan pakolaisaseman myöntäminen pakolaisyleissopimuksen mukaisesti on toteava (deklaratiivinen) toimenpide. Turvapaikan myöntämisellä tarkoitetaan pakolaisen oikeudellista tunnustamista pakolaiseksi jäsenvaltiossa eli turvapaikan myöntämisessä on kyse deklaratiivisesta toimesta, jolla valtio vahvistaa turvapaikanhakijan olevan pakolainen. Tästä seuraa, että pakolaisasemaan liittyvät oikeudet tulee turvata vähintään kansainvälistä suojaa koskevan hakemuksen hakemispäivästä lähtien, mikä on myös vahvistettu EUTI:n oikeuskäytännössä (näin esim. tuomiossa C-550/16). Pakolaisasemaan liittyvät oikeudet ja erityinen suojelu eivät saa olla riippuvaisia turvapaikkamenettelyn kestosta ja siitä milloin pakolaisasema tunnustetaan.

Pakolaisneuvonnan käytännön työssä on jo vuosia tullut esiin, että lain sanamuotoa ja tulkintaa tulisi selkeyttää kansainvälistä suojelua saaneiden yhdenvertaisen ja oikeudenmukaisen kohtelun turvaamiseksi. Lain sanamuoto on johtanut kohtuuttomiin tilanteisiin esimerkiksi tapauksissa, joissa on selvää, että hakija on joutunut tekemään uusintahakemuksen, koska Suomen viranomaiset eivät ole ensimmäisen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen osalta lain ja Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden edellyttämällä tavalla selvittäneet eivätkä tunnistanee hakijan kansainvälisen suojelun tarvetta eli viranomaiset ovat tehneet virheellisen päätöksen. Tämä on konkretisoitunut ehkä selvimmin tapauksissa, joissa YK:n kidutuksen vastaisen komitean tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen täytäntöönpanokiellon tai lopullisen ratkaisun jälkeen hakija tekee uuden turvapaikkahakemuksen ja saa turvapaikan samoilla perusteilla, jotka on esitetty jo ensimmäisen hakemuksen yhteydessä. Näissä tapauksissa on usein kyse siitä, että viranomaiset eivät ole lain ja Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden nojalla selvittänyt eikä ottanut huomioon hakijan haavoittuvaa asemaa eikä erityistarpeita esimerkiksi traumatisoituneena kidutuksen uhrina.

Pakolaisneuvonta vastustaa kansainvälistä suojelua saaneiden asumisaikaa ja sen alkamista koskevien erityissäännösten poistamista.

Pakolaisneuvonta katsoo lisäksi, että lakia tulisi selventää niin, että tilanteissa, joissa viranomaisen virheen takia asumisajan alkaminen viivästyy merkittävästi eli turvapaikka myönnetään alkuperäisillä syillä vasta ylikansallisiin viemisen jälkeen tai uusintahakemuksen perusteella, tulisi viranomaisella olla velvollisuus ja kansalaisuuslaissa tulisi vähintään olla mahdollisuus poiketa asumisaikaedellytyksestä esimerkiksi muun erittäin painavan syyn perusteella.

3 Käsittelyajat, enimmäiskäsittelyaika ja kiireellisyys

Luonnoksessa lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi lakisäateinen enimmäiskäsittelyaika kansainvälistä suojelua saavien ja kansalaisuudettomien hakemusten osalta ja lisäksi säilytettäisiin hakemusten kiireellisyttä koskeva vaatimus. Sinänsä on kannatettavaa,

että lakiin kirjataan enimmäiskäsittelyaika velvoite, mutta tällöin on olennaista että velvoitteen rikkomisesta säädetään seuraamus, jotta se myös tosiasiallisesti sitoisi Maahanmuuttovirastoa.

Luonnoksen mukaan kansainvälistä suojelua saavien osalta kansalaisuuden helpottaminen toteutuisi jatkossa yksinomaan toteamalla, että hakemus tulisi käsitellä kiireellisenä ja lisäämällä lakiin säännös käsittelyn ensimmäiskestosta eli että päätös tulisi tehdä vähintään vuoden kuluessa hakemuksen jättämisestä. Jo nykyisin lakiin sisältyy velvoite käsitellä hakemus kiireellisenä.

Tavoite, että kansainvälistä suojelua saavien ja kansalaisuudettomien kansalaisuushakemukset käsiteltäisiin kiireellisesti on kannatettava. Luonnoksessa kuitenkin sivuutetaan se, että enimmäiskäsittelyaika ei juuri mitenkään tai ainakaan lähellekään riittävästi turvaa pakolaisyleissopimuksen ja kansalaisuusyleissopimuksen tarkoittamia helpotuksia – eikä myöskään käsittelyn nopeuttamista käytännössä. Lisäksi luonnoksessa sivuutetaan se, että ehdotettu enimmäisaika 1 vuosi eli 12 kuukautta on liian pitkä ja huomattavasti pidempi kuin useiden muiden hakijaryhmien kansalaisuushakemusten käsittelyajat. Ehdotuksen näennäisyyttä korostaa se, että käsittelyaika ei edes ala ennen kuin hakija on osannut täyttää hakemuksen kaikilta osin ja keskeytyy jos hakijalta pyydetään lisäselvitystä. Ehdotuksen tosiasiallista merkitystä vesittää myös se, että ehdotetun säännöksen mukaan käsittelyaikavelvoite voidaan ylittää, "jos hakemuksen ratkaisemiseen liittyisi erityisen monimutkaisia ja haastavia seikkoja".

Myös lainsäätäjän tiedossa on, että Maahanmuuttovirasto on toistuvasti rikkonut sille asetettuja lakisääteisiä käsittelyaikoja ja on myös saanut toistuvasti ylimmiltä lainvalvojilta huomautuksia ylipitkistä käsittelyajoista, mutta ilman tosiasiallista vaikutusta.

Kuten luonnoksessakin tulee esille, niin kansalaisuushakemuksen käsittelyaika saattaa vaikuttaa ja käytännössä erityisesti kansainvälistä suojelua saavien kohdalla vaikuttaa siten, että hakija kansalaistetaan vasta selvästi vähimmäisasumisajan täyttymistä myöhemmin. Kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat tällä hetkellä ja jo vuosien ajan pitkittyneet juuri kansainvälistä suojelua saaneiden kohdalla täysin kestäättömällä tavalla. Näin siitä huolimatta, että myös nykyisen kansalaisuuslain nojalla juuri heidän hakemuksensa tulisi käsitellä kiireellisesti.

Luonnokseen viitaten Maahanmuuttovirastolta saatujen tietojen mukaan kaikkien kansalaisuushakemusten keskimääräinen käsittelyaika on marraskuussa 2023 ollut 487 vuorokautta. Pakolaisaseman saaneiden kansalaisuushakemusten keskimääräinen käsittelyaika on ollut 788 vuorokautta. Toissijaista suojelua saaneiden kansalaisuushakemukset on puolestaan käsitelty keskimäärin 784 vuorokaudessa. Kansalaisuudettomien kansalaisuushakemuksilla keskimääräinen käsittelyaika on ollut 747 vuorokautta.

Myös luonnoksessa esitettyyn viitaten juuri kansainvälistä suojelua saavien ja kansalaisuudettomien henkilöiden kansalaisuushakemuksille säädetty kiireellinen käsittely ei ole toteutunut käytännössä. Esimerkiksi Suomen kansalaisten puolisoiden kansalaisuushakemukset on sen sijaan käsitelty keskimäärin 142 vuorokaudessa.

Ehdotettu enimmäiskäsittelyaika ei vastaa pakolaisyleissopimuksen 34 artiklassa tarkoitettua kansalaistamisen helpottamista ja nopeuttamista. Näin erityisesti kun ehdotetaan vuoden enimmäiskäsittelyaikaa, jonka pitäisi olla kaikkein hakemusten

enimmäiskäsittelyaika. Lisäksi ehdotuksen näennäisyyttä eli että se ei tosiasiallisesti helpota kansainvälistä suojelua saavien kansalaistamista Suomea sitovissa kansainvälisissä velvoitteissa edellytetyllä tavoin, osoittaa myös se, että nimenomaan kansainvälistä suojelua saaneiden kohdalla käsittelyajat ovat myös juuri kansainväliseen suojeluun liittyvistä syistä eli syistä, joihin hakijat eivät itse voi vaikuttaa eli esimerkiksi puuttuvien asiakirjojen takia muita hakijoita pidempiä. Ehdotuksen näennäisyyttä korostaa myös se, että tämä hyvin pitkä käsittelyaika ei ole ehdoton, vaan siitä voisi lain mukaan joustaa.

Pakolaisneuvonta katsoo, että enimmäiskäsittelyaika on sinänsä kannatettava, mutta sen tulee olla lyhyempi ja lisäksi käsittelyajan tosiasiallisen merkityksen turvaamiseksi tulee määrätä seuraamus, jos käsittelyaikaa ei noudateta.

4 Hakemusmaksut

Hakemusmaksu on erityisesti monelle haavoittuvassa asemassa olevalle hakijalle kohtuuttoman suuri. Tämä korostuu esimerkiksi tilanteessa, jossa Maahanmuuttoviraston päätös on kielteinen, koska hakija ei ole ensimmäisen hakemuksen yhteydessä ymmärtänyt ja/tai osannut toimittaa Maahanmuuttovirastolle vaadittavia tietoja tai esimerkiksi lausuntoja, joten niitä ei oteta huomioon valitusvaiheessa esitettyinä, jolloin ainoa mahdollisuus on uuden hakemuksen tekeminen.

Sekä pakolaisyleissopimus että valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskeva yleissopimus edellyttävät, että sopimusvaltion on pyrittävä nopeuttamaan kansalaistamismenettelyä ja mahdollisuuksien mukaan alentamaan tällaisesta menettelystä aiheutuvia maksuja ja kustannuksia, mikä ei toteudu tällä hetkellä.

Myös kansalaisuusyleissopimuksen 13 artikla velvoittaa jatkossa varmistamaan, että kansalaisuusasioihin liittyvät maksut ovat kohtuulliset ja että muutoksenhakuun liittyvät maksut eivät muodosta estettä hakijoille. Hakemusmaksu ja tarve maksujen portaistamiseen tulisi arvioida, samoin oikeudenkäyntimaksut (KHO:ssa 520 euroa).

5 Kansainväliset velvoitteet

Pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen eli pakolaisyleissopimuksen (SopS 77/1968) 34 artiklassa määrätään, että sopimusvaltioiden on mahdollisuuksiensa mukaan helpotettava pakolaisten sopeutumista yhteiskuntaan ja heidän kansalaistamistaan. Erityisesti on sopimusvaltioiden pyrittävä nopeuttamaan kansalaistamismenettelyitä ja mahdollisuuksien mukaan alentamaan tällaisesta menettelystä aiheutuvia maksuja ja kustannuksia.

Sisällöltään vastaava määräys sisältyy valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen (SopS 80/1968). Sopimuksen 32 artiklan mukaan sopimusvaltioiden on helpotettava valtiottomien eli kansalaisuudettomien henkilöiden kansalaistamista.

Myös eurooppalaisen kansalaisuusyleissopimuksen 6 artiklan 4 kohdan g alakohdassa mainitaan sopimusvaltiossa laillisesti ja pysyvästi asuvat kansalaisuudettomat sekä pakolaiset henkilöryhminä, joiden kansalaisuuden saamista sopimusvaltion on helpotettava.

Kansalaisuuden saamista voidaan helpottaa eri tavoin, esimerkiksi lyhentämällä asumisaikaa, matalammalla kielitaitovaatimuksella, helpommalla menettelyllä ja alemmilla käsittelymaksuilla. (Explanatory Report to the European Convention on Nationality).

6 Vaikutusarviointi

Ehdotuksen osalta ei ole tehty asianmukaista vaikutusarviointia. Ehdotetut muutokset tulee arvioida perusoikeuksien rajoitusedellytykset huomioiden, mukaan lukien suhteellisuusperiaate sekä painavan yhteiskunnallisen tarpeen osoittaminen ja säädöksen hyväksyttävyyden sen tarkoitukseen nähden. Ehdotuksen osalta ei ole tehty asianmukaista vaikutusarviointia – ei käytännön vaikutusten, ei taloudellisten vaikutusten, ei yhdenvertaisuusvaikutusten, ei lapsivaikutusten eikä perus- ja ihmisoikeusvaikutusten osalta.

Hallitus on toteuttamassa kansalaisuuslain muuttamista ja tiukennuksia kolmessa eri hankkeessa ja hallituksen esityksellä. Pakolaisneuvonta katsoo myös, että asumisaikaa koskevia tiukennuksia ei tule käsitellä eikä niitä koskevia muutoksia tule säätää erikseen, vaan yhdessä muiden kansalaisuuden edellytysten kanssa, myös asianmukaisen yhteisvaikutusten arvioinnin turvaamiseksi. Vaikutusarviointi, erityisesti Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden arviointi edellyttää tietoa siitä, mitä kaikkia muutoksia kansalaistamisen osalta ollaan ehdottamassa.

7 Lausuntoajan osalta

Esityksen lausuntoaika on normaalia (vähintään 6–8 viikkoa) lyhyempi ilman, että myöskään sille on esitetty hyvän lainvalmistelun edellyttämää perustetta. Perusteena normaalia lyhyemmälle lausuntoajalle on luonnoksen mukaan pyrkimys saattaa esitys eduskunnalle niin, että se voitaisiin käsitellä kevätistuntokaudella 2024. Näin saataisiin toteutettua hallitusohjelman kirjaukset ja saatettua lainmuutokset mahdollisimman pikaisesti voimaan.

Luonnoksen osalta lausuntoaika on liian lyhyt eikä sille ole annettu asianmukaista perustetta.

8 Lopuksi

Luonnoksen mukaan asumisajan pidentämisen tavoitteena on parantaa kansalaisuutta hakevien ulkomaalaisten valmiutta yhteiskunnan täysivaltaiseen jäsenyyteen siihen liittyvine oikeuksine ja velvollisuuksineen. Tosiasiallisesti ehdotuksella vaikeutetaan merkittävästi kaikkein heikoimmassa asemassa olevien mahdollisuutta saada Suomen

kansalaisuus. Luonnoksessa sivuutetaan, että kansainvälistä suojelua saavien ja kansalaisuudettomien kohdalla kansalaisuuden saamisen merkitys usein korostuu. Juuri heille kansalaisuuden saaminen eli hyväksyminen yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi oikeuksineen ja velvollisuuksineen on erittäin tärkeä. Kansalaisuuden merkitys korostuu heidän osaltaan myös kotoutumisen näkökulmasta. Luonnoksessa sivuutetaan myös se, että kansainvälistä suojelua saavat ja kansalaisuudettomat ovat niitä, jotka eivät voi palata lähtömaahansa eli että he ovat monia muita ulkomaalaisia suuremmalla todennäköisyydellä jäämässä Suomeen. Näin ollen olisi paitsi heidän niin myös yhteiskunnan etu edistää heidän kotoutumistaan ja ottamista yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseniksi.

Marjaana Laine
Johtava juristi
Pakolaisneuvonta ry

